

Η γυναικεία μορφή στο έργο του El Greco

Πολιτισμός / Ζωγραφική & Εικαστικές Τέχνες

Βασιλική Ρούσκα, ΜΑ Θεολογίας

Ο Δομήνικος Θεοτοκόπουλος ή αλλιώς El Greco (=ο Έλληνας) από τους κυριότερους εκπροσώπους του μανιερισμού έζησε και ασχολήθηκε με τις εικαστικές τέχνες και κυρίως με τη ζωγραφική κατά τον 16^ο με αρχές του 17^{ου} αι. Μέχρι τότε επικρατούσε ο κλασικισμός στην τέχνη με τους κανόνες αρμονίας και συμμετρίας. Μανιερισμός, Μπαρόκ και Ροκοκό συνυπάρχουν σε μια περίοδο κοινωνικής ρευστότητας.

Οι εκφραστές του Μανιερισμού διατηρούν τα κλασσικά πρότυπα του κάλλους και προσθέτουν το ονειρικό-υπερρεαλιστικό στοιχείο. Οι μανιεριστές ακολουθούν την «οφιοειδή μορφή» (S) στις μορφές που απεικονίζουν, απαλλαγμένα από γεωμετρικά σχήματα. Οι αναλογίες παύουν να υφίστανται και πλέον χρησιμοποιούνται προς χάριν μετατροπών, για πρακτικούς λόγους αποτύπωσης του χώρου[1].

Ο Δομήνικος γεννήθηκε στην Κάντια (σημερινό Ηράκλειο) της Κρήτης πιθανόν το 1541. Ο ίδιος και η οικογένειά του ανήκαν στην αστική τάξη και ασπάζονταν το χριστιανικό ορθόδοξο δόγμα. Πολύ νέος, ο καλλιτέχνης είχε επιδείξει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις τέχνες και φοίτησε σε εικαστικό εργαστήριο με αποτέλεσμα στα εικοσιπέντε του χρόνια σύμφωνα με μαρτυρίες να αποκαλείται «ζωγράφος»[\[2\]](#). Όσο έζησε στην Κρήτη ο Δομήνικος ασχολήθηκε κυρίως με την αγιογραφία. Ο Δομήνικος μετέβη στη Βενετία (1567-1570) όπου ήρθε σε επαφή με τη δυτική τέχνη και γνώρισε τον Τιτσιάνο[\[3\]](#).

Ο Γκρέκο εγκαταλείπει το βυζαντινό χρυσό των εικόνων και την αυγοτέμπερα και αρχίζει να χρησιμοποιεί το λάδι σε μουσαμά, κάτι που έκανε και τα έργα του πιο «ανθεκτικά» στο χρόνο. Η επιρροή που άσκησαν οι βενετσιάνοι καλλιτέχνες στο έργο του Γκρέκο διαφαίνεται στην αποτύπωση του φωτός και στο χρώμα[\[4\]](#). Από τη Βενετία ο Γκρέκο μεταβαίνει στη Ρώμη (1570-1576) όπου μαθαίνει τον κλασικισμό της τελευταίας περιόδου της Αναγέννησης και τον μανιερισμό και

γνωρίζει τον Μιχαήλ Άγγελο. Ακολουθεί η μετάβαση του Γκρέκο στο Τολέδο της Ισπανίας (1577) με πιθανό ενδιάμεσο ταξίδι στη Βενετία· εκεί θα μείνει ένα μεγάλο μέρος της ζωής του και θα αναλάβει μεγάλα έργα έως και τον θάνατό του (1614). Οι πίνακες του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου πολλοί και η μεταθανάτια φήμη του μεγάλη.

Την εποχή που έζησε ο Θεοτοκόπουλος η κοινωνική θέση της γυναίκας είναι υποβαθμισμένη αφού θεωρείται «απόγονος της Εύας», αντίληψη την οποία ενίσχυσε και η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία μέσω ενός δυισμού Εύας-Μαρίας όπου η πρώτη αποτελεί σύμβολο αμαρτίας και ακολασίας ενώ η δεύτερη σύμβολο αρετής και αγνότητας[5]. Η γυναίκα δεν έχει δικαίωμα στη γνώση, οι ασχολίες της περιορίζονται στο σπίτι και στην ανατροφή των παιδιών και αμφισβητείται η ευφυΐα της[6]. Ο Γκρέκο συχνά ζωγράφιζε γυναικείες μορφές στους πίνακές του αντιτιθέμενος στις κοινωνικές προκαταλήψεις και τα στερεότυπα της εποχής του [7]. Αυτή την *άλλη όψη* της γυναίκας και την συμβολή του Ελ Γκρέκο θα προσπαθήσουμε να μελετήσουμε μέσα από την παρούσα εργασία εξετάζοντας μερικούς μόνο από τους πίνακες μια και είναι δύσκολο να εξετάσει κανείς όλους συνολικά τους πίνακες του διάσημου ζωγράφου του οποίου οι επιρροές υπήρξαν πολλές και το έργο του μεγάλο.

(συνεχίζεται)

[1] Ουμπέρτο Έκο, *Ιστορία της ομορφιάς*, μτφρ. Δ. Δότση- Χρ. Ρομποτής, επιμ. Αν. Χρυσοστομίδης, Καστανιώτη, Αθήνα 2004, σ. 220.

[2] Rosa Giorgi, *El Greco*, επιμ. Κατερίνα Πρεβόλη, Ημερησία, 2006, σ.14.

[3] Rosa Giorgi, *El Greco*, επιμ. Κατερίνα Πρεβόλη, Ημερησία, 2006, σ.141.

[4] Michael Scholz-Hänsel, *Ελ Γκρέκο*, μτφρ. Αλίκη Φιλίππου, επιμ. Ανδρέας Παππάς, Taschen, Κολωνία 2006, σ. 12.

[5] Α. Χ. Μπιτσάνη, *Οι γυναίκες του Γκρέκο-Πάθος, κάλλος, αρετή στο έργο του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου*, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2004, σ. 56.

[6] Α. Χ. Μπιτσάνη, *Οι γυναίκες του Γκρέκο-Πάθος, κάλλος, αρετή στο έργο του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου*, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2004, σ.17.

[7] Α. Χ. Μπιτσάνη, *Οι γυναίκες του Γκρέκο-Πάθος, κάλλος, αρετή στο έργο του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου*, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2004, σ. 15.

<http://bit.ly/1I1jLCv>